

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (wielka izba)

z dnia 15 września 2015 r.*

Odesłanie prejudycjalne — Swobodny przepływ osób — Obywatelstwo Unii — Równość traktowania — Dyrektywa 2004/38/WE — Artykuł 24 ust. 2 — Świadczenia z zakresu pomocy społecznej — Rozporządzenie (WE) nr 883/2004 — Artykuły 4 i 70 — Specjalne nieskładkowe świadczenia pieniężne — Poszukujący pracy obywatele jednego państwa członkowskiego przebywający na terytorium innego państwa członkowskiego — Wyłączenie — Zachowanie statusu pracownika

W sprawie C-67/14

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Bundessozialgericht (Niemcy) postanowieniem z dnia 12 grudnia 2013 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 10 lutego 2014 r., w postępowaniu:

Jobcenter Berlin Neukölln

przeciwko

Nazifie Alimanovic,

Sonicie Alimanovic,

Valentinie Alimanovic,

Valentinowi Alimanovicowi,

TRYBUNAŁ (wielka izba),

w składzie: V. Skouris, prezes, K. Lenaerts, wiceprezes, A. Tizzano, L. Bay Larsen, T. von Danwitz, A. Ó Caoimh, J.C. Bonichot i C. Vajda, prezesi izb, E. Levits, A. Arabadjiev, C. Toader, M. Berger (sprawozdawca), E. Jarašiūnas, C.G. Fernlund i J.L. da Cruz Vilaça, sędziowie,

rzecznik generalny: M. Wathelet,

sekretarz: M. Aleksejev, administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 3 lutego 2015 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

— w imieniu Nazify Alimanovic, Sonity Alimanovic, Valentiny Alimanovic i Valentina Alimanovica przez D. Mendego oraz E. Steffen, Rechtsanwälte,

* Język postępowania: niemiecki.

- w imieniu rządu niemieckiego przez T. Henzego oraz J. Möllera, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu duńskiego przez M. Wolff, działającą w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu Irlandii przez E. Creedon, A. Joyce’a i E. McPhillips, działających w charakterze pełnomocników, wspieranych przez G. Gilmore, barrister at Law,
- w imieniu rządu francuskiego przez G. de Bergues’a oraz R. Coesme’a, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu włoskiego przez G. Palmieri, działającą w charakterze pełnomocnika, wspieraną przez F. Varrone, avvocato dello Stato,
- w imieniu rządu szwedzkiego przez A. Falk, K. Sparrman, C. Meyer-Seitz, U. Persson oraz N. Otte Widgren oraz przez L. Swedenborga, E. Karlssona oraz F. Sjöwalla, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu Zjednoczonego Królestwa przez J. Beeko, działającą w charakterze pełnomocnika, wspieraną przez J. Coppela QC,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez M. Kellerbauera oraz D. Martina, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 26 marca 2015 r.,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 18 TFUE i art. 45 ust. 2 TFUE, art. 4 i 70 rozporządzenia (WE) nr 883/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. L 166, s. 1 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 5, t. 5, s. 72; sprostowanie Dz.U. L 200, s. 1.), zmienionego rozporządzeniem Komisji (UE) nr 1244/2010 z dnia 9 grudnia 2010 r. (Dz.U. L 338, s. 35) (zwanego dalej „rozporządzeniem nr 883/2004”) oraz art. 24 ust. 2 dyrektywy 2004/38/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie prawa obywateli Unii i członków ich rodzin do swobodnego przemieszczania się i pobytu na terytorium państw członkowskich, zmieniającej rozporządzenie (EWG) nr 1612/68 i uchylającej dyrektywy 64/221/EWG, 68/360/EWG, 72/194/EWG, 73/148/EWG, 75/34/EWG, 75/35/EWG, 90/364/EWG, 90/365/EWG i 93/96/EWG (Dz.U. L 158, s. 77 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 5, t. 5, s. 46; sprostowania: Dz.U. L 229, s. 35; Dz.U. 2005, L 197, s. 34).
- 2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu pomiędzy Jobcenter Berlin Neukölln (centrum ds. zatrudnienia Berlin Neukölln, zwanego dalej „centrum ds. zatrudnienia”) a Nazifą Alimanovic i jej trójką dzieci: Sonitą, Valentiną i Valentinem Alimanovicami (zwanymi dalej łącznie „rodziną Alimanoviców”) w przedmiocie cofnięcia przez to centrum przyznania przewidzianych przez ustawodawstwo niemieckie świadczeń z zakresu podstawowego zabezpieczenia („Grundsicherung”).

Ramy prawne

Prawo międzynarodowe

- 3 Artykuł 1 Europejskiej konwencji o pomocy społecznej i medycznej, podpisanej w Paryżu w dniu 11 grudnia 1953 r. przez członków Rady Europy i obowiązującej w Republice Federalnej Niemiec od 1956 r. (zwanej dalej „konwencją o pomocy społecznej”) ustanawia zasadę niedyskryminacji następującymi słowy:

„Każda z umawiających się stron zobowiązuje się zapewnić, że obywatele innych umawiających się stron, którzy przebywają zgodnie z prawem w jakiegokolwiek części jej terytorium, objętej stosowaniem niniejszej konwencji i którzy nie dysponują wystarczającymi środkami, będą mieli równe prawa z obywatelami tej strony do pomocy społecznej i medycznej, przewidzianej na mocy przepisów prawnych obowiązujących na tej części terytorium oraz będą mogli się o nią ubiegać na takich samych warunkach”.

- 4 Zgodnie z brzmieniem art. 16 lit. b) konwencji o pomocy społecznej strony konwencji poinformują Sekretarza Generalnego Rady Europy o każdej nowym uregulowaniu dotychczas nieujętych w załączniku I, przy czym umawiająca się strona może sformułować zastrzeżenia dotyczące stosowania swojego nowego uregulowania względem obywateli innych umawiających się stron”. Zastrzeżenie sformułowane przez rząd niemiecki w dniu 19 grudnia 2011 r. na podstawie tego przepisu miało następującą treść:

„Rząd Republiki Federalnej Niemiec nie zobowiązuje się do przyznania obywatelom innych państw stron, na równi z własnymi obywatelami i na tych samych warunkach, świadczeń przewidzianych w księdze drugiej [Zweites Buch] niemieckiego Sozialgesetzbuch [zwanego dalej »SGB«, kodeksu prawa socjalnego] – Podstawowa ochrona socjalna dla osób poszukujących pracy (zwanej dalej »księgą II«) – w każdorazowo obowiązującym brzmieniu”.

- 5 Zgodnie z art. 16 lit. c) konwencji o pomocy społecznej zastrzeżenie to zostało podane do wiadomości pozostałym stronom umowy.

Prawo Unii

Rozporządzenie nr 883/2004

- 6 Artykuł 4 rozporządzenia nr 883/2004, zatytułowany „Zasada równego traktowania”, stanowi:

„O ile niniejsze rozporządzenie nie stanowi inaczej, osoby, do których stosuje się niniejsze rozporządzenie, korzystają z tych samych świadczeń i podlegają tym samym obowiązkom na mocy ustawodawstwa każdego państwa członkowskiego, co jego obywatele”.

- 7 Artykuł 70 tego rozporządzenia, zatytułowany „Postanowienia ogólne”, znajduje się w rozdziale 9 tytułu III tego rozporządzenia poświęconym „[s]pecjalnym nieskładkowym świadczeniom pieniężnym”. Artykuł ten przewiduje:

„1. Niniejszy artykuł ma zastosowanie do specjalnych nieskładkowych świadczeń pieniężnych wypłacanych na podstawie ustawodawstwa, które, ze względu na swój zakres podmiotowy, cele lub warunki [nabycia] uprawnienia, nosi cechy zarówno ustawodawstwa dotyczącego zabezpieczenia społecznego, o którym mowa w art. 3 ust. 1, jak i pomocy społecznej.

2. Do celów stosowania przepisów niniejszego rozdziału określenie »specjalne nieskładkowe świadczenia pieniężne« oznacza świadczenia, które:

a) mają na celu zapewnienie:

- (i) uzupełniającej, zastępczej lub dodatkowej ochrony na wypadek ryzyk objętych działami ubezpieczenia społecznego, o których mowa w art. 3 ust. 1, a które gwarantują zainteresowanym minimum środków utrzymania z uwzględnieniem sytuacji gospodarczej i społecznej zainteresowanego państwa członkowskiego; lub
- (ii) wyłącznie szczególnej ochrony dla niepełnosprawnego, ściśle związanej ze środowiskiem społecznym tej osoby w zainteresowanym państwie członkowskim,

oraz

b) w przypadkach, w których finansowanie wynika wyłącznie z obowiązkowego opodatkowania mającego pokrywać ogólne wydatki publiczne, a warunki udzielania i wyliczania świadczeń nie zależą od jakiejkolwiek składki w odniesieniu do beneficjenta. Jednakże świadczenia udzielane w celu uzupełnienia świadczenia składkowego nie są uważane za świadczenia składkowe z tego tylko powodu,

oraz

c) są wymienione w załączniku X.

3. Przepisy art. 7 i pozostałych rozdziałów niniejszego tytułu nie mają zastosowania do świadczeń, o których mowa w ust. 2 niniejszego artykułu.

4. Świadczenia, o których mowa w ust. 2, udzielane są wyłącznie w państwie członkowskim, w którym zainteresowani mają miejsce zamieszkania, zgodnie z jego ustawodawstwem. Świadczenia takie udzielane są przez instytucję miejsca zamieszkania i na jej koszt”.

8 Załącznik X do rozporządzenia nr 883/2004, zatytułowany „Specjalne nieskładkowe świadczenia pieniężne”, wymienia w odniesieniu do Republiki Federalnej Niemiec następujące świadczenia:

„[...]

b) Świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania w ramach podstawowego zabezpieczenia dla osób poszukujących pracy, chyba że w odniesieniu do tych świadczeń spełnione są warunki kwalifikacji do czasowego dodatku po otrzymaniu zasiłku dla bezrobotnych (art. 24 ust. 1 księgi II [SGB])”.

Dyrektywa 2004/38

9 Zgodnie z motywami 10, 16 i 21 dyrektywy 2004/38:

„(10) Osoby korzystające z prawa pobytu nie powinny jednak stanowić nieracjonalnego obciążenia dla systemu pomocy społecznej w przyjmującym państwie członkowskim w trakcie początkowego okresu pobytu. Zatem korzystanie z prawa pobytu dla obywateli Unii i członków ich rodzin w okresach przekraczających trzy miesiące powinno podlegać określonym warunkom.

[...]

(16) Tak długo, jak osoby korzystające z prawa pobytu nie stanowią nieracjonalnego obciążenia dla systemu pomocy społecznej w przyjmującym państwie członkowskim, nie powinny one podlegać wydaleniu. Wydalenie nie powinno być zatem automatyczną konsekwencją skorzystania z systemu pomocy społecznej. Przyjmujące państwo członkowskie powinno zbadać, czy chodzi o przejściowe trudności, i uwzględnić okres pobytu, okoliczności osobiste i kwotę przyznanej pomocy, w celu rozważenia, czy beneficjent stanowi nieracjonalne obciążenie dla systemu pomocy społecznej i w określonym przypadku przystąpić do jego wydalenia. W rozumieniu zdefiniowanym przez Trybunał Sprawiedliwości, w żadnym wypadku środka wydalenia nie należy stosować wobec pracowników najemnych, osób pracujących na własny rachunek lub osób poszukujących pracy, o ile nie jest to uzasadnione względami porządku lub bezpieczeństwa publicznego.

[...]

(21) Jednakże przyjmującemu państwu członkowskiemu należy pozostawić swobodę decydowania, czy zamierza przyznać świadczenia z zakresu pomocy społecznej obywatelom Unii, którzy nie są pracownikami najemnymi, osobami pracującymi na własny rachunek, lub któr[zy] zachowują ten status, lub członkom ich rodzin podczas trzech pierwszych miesięcy pobytu, lub dłuższego okresu w przypadku osób poszukujących pracy, albo stypendia pokrywające koszty utrzymania w czasie studiów, włącznie z kształceniem zawodowym, przed nabyciem prawa do stałego pobytu przez te same osoby”.

10 Artykuł 7 ust. 1–3 owej dyrektywy stanowi:

„1. Wszyscy obywatele Unii posiadają prawo pobytu na terytorium innego państwa członkowskiego przez okres dłuższy niż trzy miesiące, jeżeli:

- a) są pracownikami najemnymi lub osobami pracującymi na własny rachunek w przyjmującym państwie członkowskim; lub
- b) posiadają wystarczające zasoby dla siebie i członków ich rodziny, aby nie stanowić obciążenia dla systemu pomocy społecznej przyjmującego państwa członkowskiego w okresie pobytu, oraz są objęci pełnym ubezpieczeniem zdrowotnym w przyjmującym państwie członkowskim; [...]

[...]

3. Do celów ust. 1 lit. a) obywatel Unii, który nie jest dłużej pracownikiem najemnym lub osobą pracującą na własny rachunek, zachowuje status pracownika najemnego lub osoby pracującej na własny rachunek w następujących okolicznościach:

- a) jest okresowo niezdolny do pracy w wyniku choroby lub wypadku;
- b) pozostaje bez pracy w sposób niezamierzony, co jest należycie odnotowane, po okresie zatrudnienia przekraczającym jeden rok [jednego roku] i zarejestrował się jako bezrobotny w odpowiednim urzędzie pracy;
- c) pozostaje bez pracy w sposób niezamierzony, co jest należycie odnotowane, po zakończeniu umowy o pracę na czas określony, obejmującej okres krótszy niż rok, lub po okresie niezamierzonego bezrobocia przez pierwsze dwanaście miesięcy i zarejestrował się jako bezrobotny w odpowiednim urzędzie pracy. W takim przypadku status pracownika zostaje zachowany nie dłużej niż przez sześć miesięcy;
- d) podejmuje kształcenie zawodowe. O ile obywatel Unii nie jest bezrobotny, zachowanie statusu pracownika wymaga, aby kształcenie było związane z poprzednim zatrudnieniem”.

- 11 Zgodnie z brzmieniem art. 14 tej dyrektywy, zatytułowanym „Zachowanie prawa pobytu”:

„1. Obywatele Unii i członkowie ich rodziny posiadają prawo pobytu przewidziane w art. 6 tak długo, dopóki nie staną się nieracjonalnym obciążeniem dla systemu pomocy społecznej w przyjmującym państwie członkowskim.

2. Obywatele Unii i członkowie ich rodziny posiadają prawo pobytu przewidziane w art. 7, 12 i 13 tak długo, dopóki spełniają warunki w nich określone.

W szczególnych przypadkach, kiedy istnieją racjonalne wątpliwości co do spełniania przez obywatela Unii lub członków jego rodziny warunków określonych w art. 7, 12 i 13, państwa członkowskie mogą dokonać weryfikacji, czy warunki te są spełnione. Weryfikacja nie jest przeprowadzana systematycznie.

3. Środek wydalenia nie jest stosowany automatycznie w wyniku korzystania przez obywatela Unii lub członków jego/jej rodziny z systemu pomocy społecznej przyjmującego państwa członkowskiego.

4. W drodze odstępstwa od ust. 1 i 2 oraz bez uszczerbku dla przepisów rozdziału VI, w żadnym wypadku środek wydalenia nie może być stosowany wobec obywateli Unii lub członków ich rodziny, jeżeli:

- a) obywatele Unii są pracownikami najemnymi lub osobami pracującymi na własny rachunek; lub
- b) obywatele Unii wjechali na terytorium przyjmującego państwa członkowskiego w poszukiwaniu pracy. W takim przypadku obywatele Unii i członkowie ich rodziny nie mogą zostać wydaleny tak długo, jak tylko obywatele Unii mogą dostarczyć dowód, że kontynuują poszukiwanie pracy i mają rzeczywistą szansę bycia zatrudnionym”.

- 12 Artykuł 24 wspomnianej dyrektywy, zatytułowany „Równe traktowanie”, przewiduje:

„1. Z zastrzeżeniem specjalnych przepisów wyraźnie określonych w traktacie i prawie wtórnym wszyscy obywatele Unii zamieszkujący na podstawie niniejszej dyrektywy na terytorium przyjmującego państwa członkowskiego są traktowani na równi z obywatelami tego państwa członkowskiego w zakresie ustanowionym w traktacie. Korzystanie z tego prawa obejmuje członków rodziny, którzy nie są obywatelami jednego z państw członkowskich i posiadają prawo pobytu lub stałego pobytu.

2. W drodze odstępstwa od ust. 1 przyjmujące państwo członkowskie nie jest zobowiązane do przyznania uprawnienia do pomocy społecznej w ciągu pierwszych trzech miesięcy pobytu lub, w określonym przypadku, dłuższego okresu przewidzianego w art. 14 ust. 4 lit. b), ani nie jest zobowiązane – przed nabyciem prawa stałego pobytu – do udzielania pomocy dla pokrycia kosztów utrzymania w czasie studiów, włącznie z kształceniem zawodowym, w postaci stypendiów lub pożyczek studenckich, dla osób niebędących pracownikami najemnymi, osób pracujących na własny rachunek, osób, które zachowują ten status, i członków ich rodziny”.

Prawo niemieckie

Kodeks prawa socjalnego

- 13 Paragraf 19a ust. 1, zawarty w księdze I SGB, przewiduje dwa główne rodzaje świadczeń z zakresu podstawowego zabezpieczenia przysługujące osobom poszukującym pracy i ma następujące brzmienie:

„Osoby poszukujące pracy mogą ubiegać się z tytułu podstawowego zabezpieczenia o:

- 1) świadczenia mające na celu włączenie do życia zawodowego,

2) świadczenia mające na celu pokrycie kosztów utrzymania”.

- 14 Paragraf 1 księgi II SGB, zatytułowany „Funkcja i cel podstawowego zabezpieczenia społecznego dla osób poszukujących pracy”, stanowi w ust. 1 i 3:

„1. Podstawowe zabezpieczenie [Grundsicherung] dla osób poszukujących pracy ma na celu zapewnienie ich beneficjentom wystarczających środków do życia w godności.

[...]

3. Podstawowe zabezpieczenie dla osób poszukujących pracy obejmuje świadczenia:

- 1) mające na celu zakończenie lub poprawę niekorzystnej sytuacji społecznej, w szczególności poprzez włączenie do życia zawodowego i
- 2) mające na celu pokrycie kosztów utrzymania”.

- 15 Paragraf 7 księgi II SGB, zatytułowany „Beneficjenci”, stanowi:

„1. Świadczenia na podstawie tej księgi otrzymują osoby, które:

- 1) ukończyły 15 rok życia i nie osiągnęły jeszcze limitu wiekowego określonego w § 7a,
- 2) są zdolne do pracy,
- 3) potrzebują pomocy i
- 4) mają miejsce zwykłego pobytu w Republice Federalnej Niemiec (beneficjanci zdolni do pracy).

Wyłączeni są:

- 1) cudzoziemcy niebędący pracownikami najemnymi lub osobami prowadzącymi działalność na własny rachunek w Republice Federalnej Niemiec i którzy nie mogą korzystać z prawa do swobodnego przemieszczania się na mocy § 2 ust. 3 Freizügigkeitsgesetz/EU [ustawy w sprawie swobodnego przemieszczania się obywateli Unii, zwanej dalej »FreizügG/EU«], oraz członkowie ich rodzin, w okresie pierwszych trzech miesięcy ich pobytu,
- 2) cudzoziemki i cudzoziemcy, których prawo pobytu wynika wyłącznie z celu polegającego na poszukiwaniu pracy, oraz członkowie ich rodzin,

[...]

Zdanie drugie pkt 1 nie dotyczy cudzoziemców, którzy przebywają w Republice Federalnej Niemiec na podstawie dokumentu pobytowego wydanego na mocy rozdziału 2 sekcji 5 Aufenthaltsgesetz [ustawy w sprawie prawa pobytu]. Postanowienia w zakresie prawa pobytu nie ulegają zmianie.

[...]”.

- 16 Paragraf 8 ust. 1 księgi II SGB, zatytułowany „Zdolność do pracy”, stanowi:

„Osoba zdolna do pracy oznacza każdą osobę, która w przewidywalnej przyszłości nie będzie niezdolna – z powodu choroby lub niepełnosprawności – do wykonywania działalności zawodowej przez co najmniej trzy godziny dziennie w normalnych warunkach rynku pracy”.

17 Paragraf 9 ust. 1 księgi II SGB stanowi:

„Osoba potrzebująca pomocy oznacza każdą osobę, która nie jest w stanie zapewnić sobie utrzymania, lub zapewnić go w sposób dostateczny, przy uwzględnieniu jej dochodu lub majątku oraz nie otrzymuje niezbędnej pomocy od innych osób, w szczególności od członków swej rodziny lub instytucji wypłacających świadczenia socjalne”.

18 Paragraf 20 księgi II SGB zawiera dodatkowe przepisy dotyczące podstawowych potrzeb życiowych. Paragraf 21 księgi II SGB przewiduje przepisy w przedmiocie dodatkowych potrzeb, a § 22 księgi II SGB dotyczy potrzeby zakwaterowania i ogrzewania. Wreszcie §§ 28–30 księgi II SGB odnoszą się do świadczeń na szkolenia oraz świadczeń wspierających udział w rynku pracy.

19 Paragraf 1 księgi XII SGB dotyczący pomocy społecznej ma następujące brzmienie:

„Zadaniem pomocy społecznej jest zapewnienie jej beneficjentom wystarczających środków do życia w godności. [...]”.

20 Paragraf 21 księgi XII SGB przewiduje:

„Osobom, które zgodnie z przepisami księgi II SGB są – jako osoby zdolne do pracy lub ze względu na ich więzy rodzinne – uprawnione do świadczeń, nie wypłaca się zasiłku na pokrycie kosztów utrzymania. [...]”.

FreizügG/EU

21 Zakres stosowania FreizügG/EU, w brzmieniu mającym zastosowanie do stanu faktycznego, którego dotyczy postępowanie główne, jest określony w § 1:

„Niniejszą ustawę stosuje się do wjazdu i pobytu obywateli innych państw członkowskich Unii Europejskiej (obywateli Unii) oraz członków ich rodzin”.

22 Paragraf 2 FreizügG/EU stanowi w odniesieniu do prawa do wjazdu i pobytu:

„1. Obywatele Unii, którym przysługuje prawo do swobodnego przemieszczania się oraz członkowie ich rodziny mają prawo do wjazdu na terytorium Niemiec i pobytu na nim na warunkach przewidzianych w niniejszej ustawie.

2. Na podstawie prawa Unii prawo do swobodnego przemieszczania się przysługuje:

1) obywatelom Unii, którzy pragną przebywać w państwie jako pracownicy, w celu poszukiwania pracy lub odbywania kształcenia zawodowego.

[...]

5) nieaktywnym zawodowo obywatelom Unii, na warunkach określonych w § 4,

6) członkom rodziny na warunkach określonych w §§ 3 i 4.

[...]

3. Prawo pracowników najemnych i osób pracujących na własny rachunek przewidziane w ust. 1 jest niezależne od:

- 1) tymczasowej niezdolności do pracy w wyniku choroby lub wypadku,
- 2) niezamierzonego bezrobocia potwierdzonego przez właściwą agencję zatrudnienia lub przerwania działalności na własny rachunek w wyniku okoliczności niezależnych od woli osoby pracującej na własny rachunek, po okresie pracy, względnie działalności, przekraczającym rok,
- 3) podjęcia kształcenia zawodowego, o ile kształcenie jest związane z poprzednim zatrudnieniem; związek ten nie jest wymagany w przypadku gdy obywatel Unii utracił pracę w sposób niezamierzony.

W przypadku niezamierzonego bezrobocia potwierdzonego przez właściwą agencję zatrudnienia po okresie zatrudnienia krótszym niż rok prawo wynikające z ust. 1 przysługuje przez okres sześciu miesięcy.

[...]”.

23 Paragraf 3 FreizügG/EU, dotyczący członków rodziny, stanowi:

„1. Członkom rodziny obywateli Unii wymienionych w § 2 ust. 2 pkt 1–5 przysługuje prawo na podstawie § 2 ust. 1, gdy towarzyszą oni tym obywatelom Unii lub do nich dołączają. W odniesieniu do członków rodziny obywateli Unii wymienionych w § 2 ust. 2 pkt 5 ma to zastosowanie zgodnie z warunkami określonymi w § 4.

2. Członkami rodziny są:

- 1) małżonek i krewni w linii zstępnej osób wymienionych w § 2 ust. 2 pkt 1–5 i 7 lub ich małżonkowie, którzy nie osiągnęli jeszcze wieku 21 lat;
- 2) krewni w linii wstępnej lub zstępnej osób wymienionych w § 2 ust. 2 pkt 1–5 i 7 lub ich małżonkowie, którym te osoby lub ich małżonkowie zapewniają utrzymanie.

[...]”.

24 Paragraf 5 FreizügG/EU, dotyczący kart pobytu i zaświadczenia dotyczącego prawa stałego pobytu, przewiduje:

„1. Zaświadczenie dotyczące prawa stałego pobytu jest wydawane z urzędu i bezzwłocznie uprawnionym do swobodnego przemieszczania się obywatelom Unii i członkom ich rodzin mającym obywatelstwo jednego z państw członkowskich Unii Europejskiej.

[...]

3. Właściwy urząd ds. cudzoziemców może wymagać, by określone w § 2 ust. 1 przesłanki przysługiwania prawa zostały wykazane w wiarygodny sposób w ciągu trzech miesięcy następujących po wejściu na terytorium federalne. Wskazówki i dowody wymagane do wykazania wiarygodności mogą zostać przyjęte podczas dokonywania zameldowania administracyjnego przez właściwy organ meldunkowy, który przekazuje te wskazówki i dowody do właściwego urzędu ds. cudzoziemców. [...].

[...]”.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

- 25 Nazifa Alimanovic, urodzona w 1966 r. i troje jej dzieci, Sonita, Valentina i Valentino, urodzonych odpowiednio w 1994 r., w 1998 r. i w 1999 r., mają wszyscy czworo obywatelstwo szwedzkie. Nazifa Alimanovic urodziła się w Bośni, podczas gdy troje jej dzieci – w Niemczech.
- 26 Z postanowienia odsyłającego wynika, że nie podając dokładnej daty wyjazdu ani powodów wyjazdu, rodzina Alimanoviców opuściła Niemcy w roku 1999, następnie udała się do Szwecji i wreszcie powróciła do Niemiec w czerwcu 2010 r.
- 27 W dniu 1 lipca 2010 r. członkowie rodziny Alimanoviców uzyskali zaświadczenie dotyczące prawa stałego pobytu na podstawie § 5 FreizügG/EU. Po przyjeździe do Niemiec Nazifa Alimanovic i jej starsza córka Sonita, zdolne do pracy w rozumieniu niemieckiego ustawodawstwa, podejmowały od czerwca 2010 r. do maja 2011 r. zatrudnienie na czas określony lub okazjonalnie przez okres nieprzekraczający roku.
- 28 W okresie od 1 grudnia 2011 do 31 maja 2012 r. Nazifie Alimanovic przyznano zasiłek rodzinny na dzieci, Valentinę i Valentina (Kindergeld) oraz, podobnie jak jej córce, Sonicie, świadczenia z zakresu podstawowego zabezpieczenia (Grundsicherung) na podstawie księgi II SGB, mianowicie zasiłek na pokrycie kosztów utrzymania dla osób zdolnych do pracy, przebywających na bezrobociu od ponad roku, tzw. Arbeitslosengeld II, a ponadto na rzecz jej pozostałych dwojga dzieci, Valentyny i Valentina, zasiłek socjalny dla osób niezdolnych do pracy (zwane łącznie „spornymi świadczeniami”).
- 29 W związku z przyznaniem spornych świadczeń właściwe centrum ds. zatrudnienia uznało, że przepis ustanawiający wyłączenie obywateli Unii poszukujących pracy, zawarty w § 7 ust. 1 zdanie drugie pkt 2 księgi II SGB, nie ma zastosowania do rodziny Alimanoviców, ponieważ w związku z tym, iż mają oni obywatelstwo szwedzkie, przepis ten został wyparty przez zasadę równego traktowania ustanowioną w art. 1 konwencji o pomocy społecznej. W wyroku z dnia 19 października 2010 r. Bundessozialgericht (federalny sąd ds. sporów z zakresu prawa socjalnego) orzekł bowiem, że wynikający z tego przepisu obowiązek Republiki Federalnej Niemiec do przyznania świadczeń z zakresu pomocy społecznej na równi z własnymi obywatelami obywatelom innych państw stron, przebywającym legalnie na jakiegokolwiek części jej terytorium, którzy nie dysponują wystarczającymi środkami, obejmuje również przyznanie świadczenia z zakresu podstawowego zabezpieczenia na podstawie § 19 księgi II SGB.
- 30 Zgodnie z § 48 ust. 1 zdanie pierwsze księgi X SGB akt administracyjny należy jednakże uchylić ze skutkiem ex nunc, jeśli nastąpi znacząca zmiana okoliczności faktycznych lub prawnych w porównaniu z chwilą wydania tego aktu. Jeżeli chodzi o przyznanie świadczeń na podstawie art. 1 konwencji o pomocy społecznej zmiana nastąpiła w maju 2012 r. w następstwie sformułowania przez rząd niemiecki w dniu 19 grudnia 2011 r. zastrzeżenia w stosunku do postanowienia konwencji o pomocy społecznej. Na tej podstawie właściwe centrum ds. zatrudnienia cofnęło przyznanie spornych świadczeń za miesiąc maj 2012 r. w całości.
- 31 W wyniku pozwu wniesionego przez rodzinę Alimanoviców Sozialgericht Berlin (sąd ds. sporów z zakresu prawa socjalnego w Berlinie) uchylił tę decyzję i uznał m.in., że N. Alimanovic i jej córka, Sonita, miały prawo do spornych świadczeń m.in. na podstawie art. 4 rozporządzenia nr 883/2004, który zakazuje wszelkiego nierównego traktowania obywateli Unii względem obywateli danego państwa członkowskiego w związku z art. 70 tego rozporządzenia, dotyczącym specjalnych nieskładkowych świadczeń pieniężnych, takich jak świadczenia sporne w zawisłej przed nim sprawie.

- 32 W ramach apelacji wniesionej do sądu odsyłającego właściwe centrum ds. zatrudnienia podnosi w szczególności, że świadczenia mające na celu zabezpieczenie pokrycia kosztów utrzymania określone w księdze II SGBstanowią „świadczenia z zakresu pomocy społecznej” w rozumieniu art. 24 ust. 2 dyrektywy 2004/38, co pozwala na wyłączenie z grona beneficjentów tych świadczeń osób poszukujących pracy.
- 33 Sąd odsyłający precyzuje m.in., że zgodnie z ustaleniami Sozialgericht Berlin, którymi jest związany, N. Alimanovic i jej córka, Sonita, nie mogły już powoływać się na prawo pobytu jako pracownicy na mocy § 2 FreizügG/EU, ponieważ od czerwca 2010 r. podejmowały one jedynie zatrudnienie krótkoterminowe, względnie okazjonalne przez okres krótszy niż rok, zaś od maja 2011 r. nie wykonywały żadnej działalności ani jako pracownicy najemni, ani jako osoby pracujące na własny rachunek.
- 34 Powołując się na wyrok Vatsouras i Koupatantze (C-22/08 i C-23/08, EU:C:2009:344), sąd ten uznał, że z § 2 ust. 3 zdanie drugie FreizügG/EU w związku z art. 7 ust. 3 lit. c) dyrektywy 2004/38 wynika, iż ani Nazifa Alimanovic, ani jej córka Sonita nie miały już statusu pracownika najemnego, względnie osoby pracującej na własny rachunek i w związku z tym należy postrzegać je jako poszukujące pracy w rozumieniu § 2 ust. 2 pkt 1 FreizügG/EU.
- 35 Dlatego w szczególności N. Alimanovic i jej córka, Sonita, są wyłączone z kręgu beneficjentów świadczeń na pokrycie kosztów utrzymania dla długotrwale bezrobotnych na podstawie § 7 ust. 1 zdanie drugie pkt 2 księgi II SGB, który wyłącza z kręgu beneficjentów świadczeń przewidzianych przez to ustawodawstwo zarówno osoby, których prawo pobytu jest uzasadnione wyłącznie przez poszukiwanie pracy, jak i członków ich rodzin.
- 36 Sąd odsyłający przedkłada w związku z tym, po pierwsze, pytanie dotyczące tego, czy ten przepis księgi II SGB narusza zasadę niedyskryminacji przewidzianą w art. 4 rozporządzenia nr 883/2004.
- 37 Po drugie, sąd ten zastanawia się, czy ten przepis księgi II SGB można uważać za dopuszczalną transpozycję art. 24 ust. 2 dyrektywy 2004/38 do prawa krajowego, czy też – jeśli ten przepis prawa Unii nie miał znajdować zastosowania – czy art. 45 ust. 2 TFUE w związku z art. 18 TFUE stoją na przeszkodzie temu przepisowi prawa krajowego.
- 38 W tej sytuacji Bundesozialgericht postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:
- „1) Czy zasada równego traktowania sformułowana w art. 4 rozporządzenia nr 883/2004 – z wyjątkiem wyłączenia eksportu świadczeń na mocy art. 70 ust. 4 tego rozporządzenia – dotyczy również specjalnych nieskładkowych świadczeń pieniężnych w rozumieniu art. 70 ust. 1 i 2 tego rozporządzenia?
 - 2) W razie udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pytanie pierwsze: czy – i w danym przypadku – w jakim zakresie – są dopuszczalne ograniczenia zasady równego traktowania sformułowanej w art. 4 rozporządzenia nr 883/2004 na mocy postanowień przepisów krajowych transponujących art. 24 ust. 2 dyrektywy 2004/38, które przewidują, że dostęp do tych świadczeń jest bezwzględnie wyłączony, jeżeli prawo pobytu obywatela Unii w innym państwie członkowskim wynika jedynie z celu poszukiwania pracy?
 - 3) Czy art. 45 ust. 2 TFUE w związku z art. 18 TFUE stoi na przeszkodzie przepisowi krajowemu, który bezwzględnie odmawia przyznania obywatelom Unii – którzy jako osoby poszukujące pracy mogą powołać się na korzystanie z przysługującego im prawa do swobodnego przemieszczania się – świadczenia społecznego mającego na celu zabezpieczenie egzystencji i jednocześnie ułatwiającego również dostęp do rynku pracy, na okres korzystania z prawa pobytu jedynie w celu poszukiwania pracy i niezależnie od związku z państwem przyjmującym?”.

- 39 Pismem z dnia 26 listopada 2014 r. sekretarz Trybunału przekazał sądowi odsyłającemu wyrok Dano (C-333/13, EU:C:2014:2358), prosząc o wskazanie, czy w świetle pierwszego punktu sentencji tego wyroku sąd odsyłający pragnie podtrzymać swoje pytanie pierwsze. Postanowieniem z dnia 11 lutego 2015 r., które wpłynęło do sekretariatu Trybunału w dniu 19 lutego 2015 r., Bundessozialgericht zdecydował się wycofać swoje pierwsze pytanie prejudycjalne.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie kwalifikacji spornych świadczeń

- 40 Należy przypomnieć, że z akt sprawy przedstawionych Trybunałowi wynika, iż sąd odsyłający uważa, że prawo pobytu N. Alimanovic i jej córki, Sonity, wynika z posiadania przez nie statusu osób poszukujących pracy i że uważa się ten status za związany ustaleniami faktycznymi dokonany w tym względzie przez sąd rozstrzygający co do istoty sprawy.
- 41 Za pomocą swoich pytań drugiego i trzeciego sąd odsyłający pragnie w istocie, by Trybunał rozstrzygnął kwestię zgodności, po pierwsze, z art. 24 ust. 2 dyrektywy 2004/38 i, po drugie, z art. 18 TFUE i art. 45 ust. 2 TFUE uregulowania krajowego, które wyklucza z kręgu osób uprawnionych do otrzymywania pewnych świadczeń obywateli innych państw członkowskich posiadających status osób poszukujących pracy, podczas gdy świadczenia te są gwarantowane obywatelom odnośnego państwa członkowskiego znajdującym się w takiej samej sytuacji.
- 42 Jako że charakter spornych świadczeń – jako świadczeń z zakresu pomocy społecznej, względnie jako środków mających na celu ułatwienie dostępu do rynku pracy – jest decydujący dla zidentyfikowania przepisu prawa Unii, z punktu widzenia którego należy dokonać oceny zgodności ustawodawstwa krajowego z prawem Unii, należy dokonać kwalifikacji tych świadczeń.
- 43 W kwestii tej wystarczy jednak stwierdzić na wstępie, że sam sąd odsyłający uznał świadczenia rozpatrywane w postępowaniu głównym za „specjalne nieskładkowe świadczenia pieniężne” w rozumieniu art. 70 ust. 2 rozporządzenia nr 883/2004. Podkreśla on mianowicie w tym zakresie, że świadczenia te gwarantują środki na pokrycie kosztów utrzymania osobom, które nie są w stanie ponieść tego ciężaru i są one finansowane z wpływów z tytułu podatków, w oderwaniu od składek. Jako że świadczenia te zostały również wymienione w załączniku X do rozporządzenia nr 883/2004, spełniają one przesłanki określone w art. 70 ust. 2 owego rozporządzenia, nawet jeśli stanowią one element systemu, który przewiduje poza tym świadczenie mające na celu ułatwienie poszukiwania pracy.
- 44 Niemniej jednak należy dodać, że – jak wynika z orzecznictwa Trybunału – takie świadczenia są również objęte zakresem pojęcia świadczeń z zakresu pomocy społecznej w rozumieniu art. 24 ust. 2 dyrektywy 2004/38. Pojęcie to odnosi się bowiem do wszelkich systemów pomocy ustanowionych przez władze publiczne, czy to na szczeblu krajowym, regionalnym, czy lokalnym, do których może zwrócić się osoba nieposiadająca zasobów wystarczających do zaspokojenia potrzeb podstawowych swoich i swojej rodziny, w wyniku czego może podczas swojego pobytu stać się obciążeniem dla finansów publicznych przyjmującego państwa członkowskiego, co mogłoby mieć konsekwencje dla całego systemu pomocy, jaka może zostać przyznana przez to państwo (wyrok Dano, C-333/13, EU:C:2014:2358, pkt 63).
- 45 W niniejszej sprawie należy ponadto stwierdzić, że – jak zauważył rzecznik generalny w pkt 72 swojej opinii – decydującą funkcją spornych świadczeń jest właśnie zagwarantowanie minimum środków utrzymania niezbędnych do prowadzenia życia licującego z godnością ludzką.

- 46 Z rozważań tych wynika zatem, że świadczenia te nie mogą być kwalifikowane jako świadczenia pieniężne, które mają na celu ułatwienie dostępu do rynku pracy państwa członkowskiego (zob. podobnie wyrok Vatsouras i Koupatantze, C-22/08 i C-23/08, EU:C:2009:344, pkt 45), ale muszą zostać uznane za „świadczenia z zakresu pomocy społecznej” w rozumieniu art. 24 ust. 2 dyrektywy 2004/38, jak podnosi rzecznik generalny w pkt 66–71 swojej opinii.
- 47 Z tego względu nie ma potrzeby udzielania odpowiedzi na trzecie pytanie prejudycjalne.

W przedmiocie pytania drugiego

- 48 Poprzez swoje pytanie drugie sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 24 dyrektywy 2004/38 i art. 4 rozporządzenia nr 883/2004 należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie uregulowaniu państwa członkowskiego, które wyklucza z kręgu osób uprawnionych do niektórych „specjalnych nieskładkowych świadczeń pieniężnych” w rozumieniu art. 70 ust. 2 rozporządzenia nr 883/2004, stanowiących jednocześnie „świadczenie z zakresu pomocy społecznej” w rozumieniu art. 24 ust. 2 dyrektywy 2004/38, obywateli innych państw członkowskich poszukujących pracy na terytorium przyjmującego państwa członkowskiego, podczas gdy świadczenia te są zagwarantowane obywatelom danego państwa członkowskiego znajdującym się w tej samej sytuacji.
- 49 W kwestii tej należy w pierwszej kolejności przypomnieć, że w zakresie dotyczącym dostępu do świadczeń z zakresu pomocy społecznej, takich jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, obywatel Unii może się domagać równego traktowania z obywatelami przyjmującego państwa członkowskiego na podstawie art. 24 ust. 1 dyrektywy 2004/38 tylko wtedy, gdy jego pobyt na terytorium przyjmującego państwa członkowskiego spełnia przesłanki określone w dyrektywie 2004/38 (wyrok Dano, C-333/13, EU:C:2014:2358, pkt 69).
- 50 Uznanie bowiem, że osoby, którym nie przysługuje prawo pobytu na mocy dyrektywy 2004/38, mogą się domagać prawa do świadczeń z zakresu pomocy społecznej na tych samych warunkach co te, które mają zastosowanie do obywateli krajowych, byłoby sprzeczne z wyrażonym w motywie 10 celem wspomnianej dyrektywy, którym jest zapobieganie temu, by obywatele Unii pochodzący z innych państw członkowskich stanowili nieracjonalne obciążenie dla systemu pomocy społecznej w przyjmującym państwie członkowskim (wyrok Dano, C-333/13, EU:C:2014:2358, pkt 74).
- 51 W celu ustalenia, czy odmowy udzielenia świadczenia z zakresu pomocy społecznej, takiego jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, można dokonać na podstawie ustanawiającego odstępstwo art. 24 ust. 2 dyrektywy 2004/38, należy zatem w pierwszej kolejności zbadać, czy znajduje zastosowanie zasada równości traktowania ustanowiona w art. 24 ust. 1 owej dyrektywy, a następnie, czy dany obywatel Unii przebywa na terytorium przyjmującego państwa członkowskiego legalnie.
- 52 Należy stwierdzić, że jedynie dwa przepisy dyrektywy 2004/38 mogą przyznawać osobom poszukującym pracy, znajdującym się w sytuacji N. Alimanovic i jej córki, Sonity, prawo pobytu w przyjmującym państwie członkowskim na mocy tej dyrektywy, a mianowicie art. 7 ust. 3 lit. c) i art. 14 ust. 4 lit. b) owej dyrektywy.
- 53 W kwestii tej art. 7 ust. 3 lit. c) dyrektywy 2004/38 stanowi, że jeżeli pracownik pozostaje bez pracy w sposób niezamierzony, co jest należycie odnotowane, po zakończeniu umowy o pracę na czas określony, obejmującej okres krótszy niż rok, lub po okresie niezamierzonego bezrobocia przez pierwsze dwanaście miesięcy i zarejestrował się jako bezrobotny w odpowiednim urzędzie pracy, to zachowuje on status pracownika najemnego przez okres 6 miesięcy. W tym samym okresie odnośny obywatel Unii zachowuje swoje prawo do pobytu w przyjmującym państwie członkowskim na mocy art. 7 dyrektywy 2004/38 i może, w związku z tym, powoływać się na zasadę równego traktowania ustanowioną w art. 24 ust. 1 owej dyrektywy.

- 54 I tak Trybunał orzekł w wyroku Vatsouras i Koupatantze (C-22/08 i C-23/08, EU:C:2009:344, pkt 32), że obywatele Unii, którzy zachowali status pracowników na podstawie art. 7 ust. 3 lit. c) dyrektywy 2004/38, mają prawo do świadczeń z zakresu pomocy społecznej, takich jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, przez wspomniany okres co najmniej sześciu miesięcy.
- 55 Jednakże, jak podnosi rzecznik generalny w pkt 41 swojej opinii, bezsporny jest fakt, że N. Alimanovic i jej córka, Sonita, które zachowały status pracowników przez okres co najmniej sześciu miesięcy po zakończeniu ich ostatniego zatrudnienia, nie miały już takiego statusu w chwili, w której odmówiono im przyznania świadczeń rozpatrywanych w postępowaniu głównym.
- 56 Jeśli chodzi o kwestię, czy art. 14 ust. 4 lit. b) dyrektywy 2004/38 mógłby stanowić podstawę dla prawa pobytu przyznanego na mocy dyrektywy 2004/38 na rzecz obywateli Unii znajdujących się w sytuacji powodów w postępowaniu głównym, przepis ten stanowi, że obywatel Unii, który wjechał na terytorium przyjmującego państwa członkowskiego w poszukiwaniu pracy, nie może zostać wydany z tego państwa członkowskiego tak długo, jak może dostarczyć dowód, że kontynuuje poszukiwanie pracy i ma rzeczywistą szansę bycia zatrudnionym.
- 57 Nawet jeśli – zdaniem sądu odsyłającego – N. Alimanovic i jej córka, Sonita, mogą wywodzić swoje prawo pobytu z tego przepisu nawet po upływie okresu określonego w art. 7 ust. 3 lit. c) dyrektywy 2004/38 na czas określony w art. 14 ust. 4 lit. b) owej dyrektywy, który daje im prawo do równego traktowania z obywatelami przyjmującego państwa członkowskiego w zakresie dostępu do świadczeń z zakresu pomocy społecznej, należy jednak zauważyć, że w takim przypadku przyjmujące państwo członkowskie może skorzystać z odstępstwa przewidzianego w art. 24 ust. 2 owej dyrektywy, by nie przyznać temu obywatelowi wnioskowanego świadczenia z zakresu pomocy społecznej.
- 58 Z odesłania zawartego w art. 24 ust. 2 dyrektywy 2004/38 do art. 14 ust. 4 lit. b) tejże dyrektywy wynika mianowicie wyraźnie, że przyjmujące państwo członkowskie może odmówić obywatelowi Unii korzystającemu z prawa pobytu jedynie w oparciu o ten ostatni przepis przyznania jakichkolwiek świadczeń z zakresu pomocy społecznej.
- 59 W kwestii tej należy uściślić, że o ile Trybunał orzekł już, że dyrektywa 2004/38 wymaga, by państwo członkowskie brało pod uwagę indywidualną sytuację zainteresowanej osoby w momencie wydania decyzji w sprawie wydalenia lub stwierdzenia, że osoba ta stanowi w ramach swojego pobytu nieracjonalne obciążenie dla systemu pomocy społecznej w przyjmującym państwie członkowskim (wyrok Brey, C-140/12, EU:C:2013:565, pkt 64, 69, 78), tego rodzaju indywidualna ocena nie jest jednak konieczna w sytuacji takiej jak sytuacja zaistniała w postępowaniu głównym.
- 60 Ustanawiając bowiem stopniowy system utrzymywania statusu pracownika, którego celem jest zabezpieczenie prawa pobytu i dostępu do świadczeń z zakresu pomocy społecznej, dyrektywa 2004/38 sama uwzględnia rozmaite czynniki charakteryzujące indywidualną sytuację każdego wnioskodawcy świadczenia z zakresu pomocy społecznej, a w szczególności okres wykonywania działalności zarobkowej.
- 61 Jednakże kryterium określone zarówno w art. 7 ust. 1 księgi II SGB w związku z art. 2 ust. 3 FreizügG/EU, jak i w art. 7 ust. 3 lit. c) dyrektywy 2004/38, mianowicie upływ terminu sześciu miesięcy od zakończenia działalności zawodowej w celu korzystania z pomocy społecznej pozwala zainteresowanym na jednoznaczne zidentyfikowanie przysługujących im praw i spoczywających na nich obowiązków, a w konsekwencji jest ono w stanie zagwarantować wysoki poziom pewności prawa i przejrzystości w ramach przyznawania świadczeń z zakresu pomocy społecznej w zakresie podstawowego zabezpieczenia, pozostający w zgodzie z zasadą proporcjonalności.
- 62 Ponadto, jeśli chodzi o indywidualną ocenę zmierzającą do globalnej oceny obciążenia, jakie stanowiłoby konkretnie przyznanie świadczenia dla krajowego systemu pomocy społecznej, którego dotyczy postępowanie główne, należy zauważyć, że pomoc przyznaną danemu zainteresowanemu

trudno uznać za „nieracjonalne obciążenie” dla państwa członkowskiego w rozumieniu art. 14 ust. 1 dyrektywy 2004/38, które może obciążać państwo członkowskie nie w chwili złożenia pojedynczego wniosku o przyznanie świadczenia, lecz, co nieuniknione, po zsumowaniu wszelkich przedstawionych mu indywidualnych wniosków.

- 63 W świetle całokształtu przedstawionych powyżej rozważań na pytanie drugie należy odpowiedzieć, że art. 24 dyrektywy 2004/38 i art. 4 rozporządzenia nr 883/2004 należy interpretować w ten sposób, że nie stoją one na przeszkodzie uregulowaniu państwa członkowskiego, które wyklucza z kręgu osób uprawnionych do niektórych „specjalnych nieskładkowych świadczeń pieniężnych” w rozumieniu art. 70 ust. 2 rozporządzenia nr 883/2004, stanowiących jednocześnie „świadczenie z zakresu pomocy społecznej” w rozumieniu art. 24 ust. 2 dyrektywy 2004/38, obywateli innych państw członkowskich znajdujących się w sytuacji określonej w art. 14 ust. 4 lit. b) owej dyrektywy, podczas gdy świadczenia te są zagwarantowane obywatelom danego państwa członkowskiego znajdującym się w tej samej sytuacji.

W przedmiocie kosztów

- 64 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (wielka izba) orzeka, co następuje:

Artykuł 24 dyrektywy 2004/38/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie prawa obywateli Unii i członków ich rodzin do swobodnego przemieszczania się i pobytu na terytorium państw członkowskich, zmieniającej rozporządzenie (EWG) nr 1612/68 i uchylającej dyrektywy 64/221/EWG, 68/360/EWG, 72/194/EWG, 73/148/EWG, 75/34/EWG, 75/35/EWG, 90/364/EWG, 90/365/EWG i 93/96/EWG i art. 4 rozporządzenia (WE) nr 883/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, zmienionego rozporządzeniem Komisji (UE) nr 1244/2010 z dnia 9 grudnia 2010 r. należy interpretować w ten sposób, że nie stoją one na przeszkodzie uregulowaniu państwa członkowskiego, które wyklucza z kręgu osób uprawnionych do niektórych „specjalnych nieskładkowych świadczeń pieniężnych” w rozumieniu art. 70 ust. 2 rozporządzenia nr 883/2004, stanowiących jednocześnie „świadczenie z zakresu pomocy społecznej” w rozumieniu art. 24 ust. 2 dyrektywy 2004/38, obywateli innych państw członkowskich znajdujących się w sytuacji określonej w art. 14 ust. 4 lit. b) owej dyrektywy, podczas gdy świadczenia te są zagwarantowane obywatelom danego państwa członkowskiego znajdującym się w tej samej sytuacji.

Podpisy